

СЕКЦІЯ 10. ПСИХОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ, МІЖГРУПОВИХ ВІДНОСИН, МЕДІА-ПСИХОЛОГІЯ

*Балинська М. В.
студентка 3 курсу
Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна
м. Харків, Україна*

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СПІЛКУВАННЯ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Проблема, що була розглянута в моїй науковій роботі це: психологічні особливості спілкування підлітків. Розглядання цієї проблеми є дуже важливим, бо підлітковий вік – це дуже вагомий період у житті людини. Від того, як у цей період буде розвиватись дитина, залежить її майбутня особистість.

Проте до XVII-XVIII ст. підлітковий вік не виділявся у життєвому циклі людини в окремий період. Етап дитинства закінчувався разом із статевим дозріванням, після якого більшість молодих людей відразу вступали в дорослий світ. Внаслідок акселерації статеве дозрівання відбувається в сучасних умовах декількома роками раніше, ніж у минулому. Саме тому, як пише Фельдштейн, збільшився період проміжку між дитинством та дорослістю[12].

Проблема спілкування актуальна для розглядання та дослідження, бо проблема ефективного обміну інформацією між людьми, можливості досягнення взаєморозуміння у контактах між ними є дуже важливою для психології.

Що ж стосується спілкування, то щодо важливості цієї теми протиріч нема. Під спілкуванням слід розуміти форму соціальної взаємодії людей, у якій відбувається обмін думками й почуттями, мотивами й цілями заради взаєморозуміння й узгодження спільної діяльності. Суб'єктами спілкування виступають люди[4, стр.73]. При розгляданні проблеми спілкування у психології, можна виділити два основних підходи. При першому підході спілкування розглядалось як частина діяльності. На боці першого підходу був Олексій Миколайович Леонт'єв. Він зазначав, що спілкування завжди включено до будь-якої діяльності і є її суттєвим аспектом, а сама діяльність – умовою спілкування[6]. При другому підході спілкування розглядали як самостійний процес. Б. Ф. Ломов вважає спілкування та діяльність відносно самостійними аспектами єдиного процесу життєдіяльності. На його думку, головна відмінність між ними полягає в тому, що в діяльності характеризуються відносини «суб'єкт – об'єкт», а у спілкуванні – відносини «суб'єкт – суб'єкт» [8].

Розглядання й дослідження проблеми спілкування є достатньо актуальним на протязі усіх вікових періодів. Проте, так як підлітковий вік можна назвати особливим періодом у житті людини, періодом у якому змінюється світогляд, розуміння свого «Я», у якому виникає значна потреба у спілкуванні, змінюється ведуча діяльність, ми можемо спостерігати, що розглядання й дослідження проблеми спілкування є найбільш актуальним саме в цьому віковому періоді. Адже розуміння особливостей спілкування у підлітковому віці є дуже важливим для психології.

Метою роботи було: визначення та розглядання основних психологічних особливостей у підлітковому віці.

На шляху досягнення поставленої мети нами були виконані такі задачі:

- Розглядання проблеми спілкування;
- Виділення основних особливостей підліткового віку;
- Виділення та розглядання основних особливостей спілкування підлітків.

Опрацювавши літературу по темі проблеми спілкування, нами можуть бути сформульовані наступні висновки:

– Під спілкуванням слід розуміти форму соціальної взаємодії людей, у якій відбувається обмін думками й почуттями, мотивами й цілями заради взаєморозуміння й узгодження спільної діяльності. Суб'єктами спілкування виступають люди. При розгляданні проблеми спілкування у психології, можна виділити два основних підходи [4, с.73]. При першому підході спілкування розглядалось як частина діяльності. На боці першого підходу був Олексій Миколайович Леонт'єв. Він зазначав, що спілкування завжди включено до будь-якої діяльності і є її суттєвим аспектом, а сама діяльність – умовою спілкування. При другому підході спілкування розглядали як самостійний процес. Б. Ф. Ломов вважає спілкування та діяльність відносно самостійними аспектами єдиного процесу життєдіяльності. На його думку, головна відмінність між ними полягає в тому, що в діяльності характеризуються відносини «суб'єкт – об'єкт», а у спілкуванні – відносини «суб'єкт – суб'єкт» [8]

– Спілкування – є не просто діяльність, а взаємодія. Воно виникає та існує між учасниками, кожен з яких рівно являється носієм активності.

– Процес «входження» дитини у світ включає в себе потребу в спілкуванні як головний параметр. Потреба в спілкуванні – не природжена, а виникає і формується в результаті взаємодії людей.

– Спілкування разом із діяльністю являється однією з основних форм активності людини, що досить вагомо впливає на формування та розвиток особистості в цілому. У процесі спілкування забезпечуються різноманітні форми обміну людськими думками, почуттями й діями, забезпечується взаємне узгодження дій та розуміння світу, що оточує нас.

Розглядання теми особливостей підліткового віку дало нам можливість зробити такі висновки:

– Підлітковий вік - період життя людини від дитинства до юності у традиційній класифікації (від 11-12 до 14-15 років). У цей найкоротший за астрономічним часом період підліток проходить великий шлях у своєму розвитку: через внутрішні конфлікти із самим собою й з іншими, через зовнішні зриви й сходження він може знайти свою особистість. Це важкий але водночас важливий період статевого дозрівання та психологічного дорослішання [9].

– Важливими психологічними новоутвореннями підліткового віку є: особистісне самоствердження, дорослість, потреба у спілкуванні, формування нового світогляду, самосвідомості [12, с. 300].

– У самосвідомості підлітків відбуваються значні зміни: з'являється відчуття дорослості, відчуття себе дорослою людиною. Виникає велике бажання якщо не бути, то хоча б здаватися дорослим.

Отже, розглядання теми спілкування у підлітковому віці дало нам можливість говорити про такі висновки:

– Потреба спілкування є дуже важливою для даного вікового періоду, спілкування стає на місце ведучої діяльності.

– Потреба спілкування з однолітками стає домінуючою. У стосунках початкової вікової рівності підлітки відпрацьовують способи взаємин, проходять особливу форму соціальних стосунків [3].

– Спілкування з однолітками знаходиться у центрі життя підлітка, воно багато у чому визначає всі інші сторони його поведінки та діяльності. Ведучою діяльністю у цей період стає інтимно-особове спілкування. Найбільш змістовне та глибоке спілкування можливо при дружніх стосунках. Підліткова дружба - складне, достатньо часто неоднозначне явлення.

– Спілкування з дорослими, хоч і не являється для підлітка домінуючим, проте набуває цілого ряду особливостей. Серед них такі, як: опір по відношенню до вимог зі сторони дорослих, активніше відстоювання своїх прав на самостійність, яку вони у своєму розумінні прирівнюють до дорослості. Проте, не зважаючи на бажання бути самостійним та дорослим, підліток відчуває потребу в підтримці.

Література:

1. Бодальв О. О., Личнсть и общение: Избранные труды.- М.: Педагогика, 1983 – 272 с.
2. Ельконін Д. Б., Избранные психологические труды. – М.: Педагогика, [електронний ресурс] – www.koob.ru.
3. Ельконін Д. Б., Драгунова Т. В., Возрастные и индивидуальные особенности младших подростков, - М.: Просвещение, 1967.
4. Коваленко А. Б., Корнев М. Н., Соціальна психологія: Підручник. – К., 2006. – 400с.
5. Левітов Н. Д., Психологические особенности подростков. – М.: Академия психологических наук РСФСР, 1954.
6. Леонтьев О. М., Деятельность. Сознание. Личность. [електронний ресурс] - www.koob.ru, 304 с.
7. Ломов Б. Ф., Познание и общение. научное издание. – М.: Наука, 1988.
8. Ломов Б. Ф. Проблемы общения в психологии., [електронний ресурс] - www.koob.ru.
9. Мухіна В. С., Возрастная психология: феноменология развития, детство, отрочество: Учебник для студентов вузов – 5-е изд., - М.: издавничий центр Академія, 2000, - 456 с.
10. Обухова Л. Ф., Возрастная психология. Учебник. Изд.4 – М.: Педагогічне видавництво Росії, 2004. – 442 с.
11. Вопросы психологии общения и познания людьми друг друга. Межвузовский сборник статей. – Кубанский государственный университет, 1981.
12. Фельдштейн Д. Й., психология взросления: структурно-содержательные характеристики процесса развития личности: Избранные труды. – М.: Московський психолого-соціальний інститут: Флінта, 1999. – 672 с.